

glasnik Farmaceutске komore

apotekarska praksa

/ broj 52 / jun 2006 / ISSN broj 1451-1827

ZAVRŠENI SU IZBORI

Izabrani su
predsednik skupštine,
predsednik UO i direktor
Farmaceutске komore Srbije

NOVO

GENGIGEL®

hijaluronska kiselina za zdrave desni

Recept za zdrave desni!

Revolucionarna formula u tretmanu parodontopatije

gel / rastvor / sprej

**U svim apotekama
bez recepta!**

Gengigel je rešenje za:

- parodontitis (džepove u desnima)
- krvarenje iz desni
- gingivitis
- oštećenja desni zbog vađenja zuba, čišćenja ili hiruških zahvata
- nadražena tkiva u ustima zbog proteza

MEDIS

Medis, d.o.o., Predstavništvo Beograd
YBC, Bulevar Mihaila Pupina 10d/1, Novi Beograd

Tri stvari sačinjavaju sadržinu čovekovog života: volja - rad - uspeh.
Pasteur

SADRŽAJ

Aktivnosti Komore

Izbori za skupštinu komore 2006. 4

Kadrovi u apoteci 6

Analiza posla-radnih zadataka 7

Evaluacija edukativnih seminara 8

Akreditacija laboratorije za ispitivanje
i kontrolu AU "Beograd" 9

Značaj razumevanja QT intervala 10

Promocija zdravlja i prevencija bolesti žena . . . 12

Alternativna medicina za farmaceute 13

Prva beogradska bolnica 14

Hipertenzija 15

Savremena insulinska terapija
u farmaceutskoj praksi 16

Vesti 17

АПОТЕКАРСКА ПРАКСА - Glasnik Farmaceutске коморе Републике Србије

Glavni i odgovorni urednik: Mr. sc. pharm. Gordana Mihajlović

Stručni redaktor: Prim. mr. sc. pharm. Suzana Miljković

Saradnik: Dipl. pharm. spec. Dragana Sovtić

Izdaje: Farmaceutска Komora Републике Србије, Dečanska 8a, 11000 Beograd, Србија и Crna Gora

tel/fax: +381 11 32 43 144, 32 46 795, **e-mail:** pharmkom@verat.net, web:www.farmkomsr.org.yu

poslovni račun: 110-1026010005069-94

IZBORI ZA SKUPŠTINU

Na 1. Konstitutivnoj sednici Skupštine Farmaceutске komore održanoj 06. juna 2006. godine verifikovani su mandati članovima Skupština, 100 članova i izabrani organi Farmaceutске komore Srbije.

Članovi Verifikacione komisije:

1. Pantelić-Živanović Snežana, AU Beograd
2. Nikolić Katarina, AU Užice
3. Babić Aleksandra, Apoteka Subotica

Za predsednika Skupštine Farmaceutске komore izabrana je dipl. farm. **Dubravka Martinov**, apoteka Zrenjanin, a za zamenika predsednika Skupštine Farmaceutске komore izabrana je dipl. farm. spec. Ivana Popović, Institut za onkologiju i radiologiju Srbije.

Članovi Upravnog odbora:

1. Stanković Živojin, AU Leskovac
2. Kocić-Pešić Vukica, AU Beograd
3. Jorgovanović Nebojša, AU Požarevac
4. Sovtić Dragana, AU Beograd
5. Branković-Minčić Dragana, AU Zajčar

6. Stojkov-Rudinski Svetlana, Apoteka Subotica
7. Vukomanović Predrag, Apoteka „LEKO-VITA”, Mladenovac
8. Nikolić Miomir, Apoteka „Farmanea”, Beograd
9. Gordić Olivera, AU Užice
10. Milutinović Darko, AU Novi Sad
11. Bjeletić Jasminka, Apoteka „ISAKOVIĆ”, Beograd

Za predsednika Upravnog odbora izabaran je **Nebojša Jorgovanović**, AU Požarevac, a za zamenika predsednika Bjeletić Jasminka, Apoteka „ISAKOVIĆ”, Beograd.

OGRANAK UŽICE

1. ILIĆ BILJANA	AU Valjevo
2. KOJIĆ SNEŽANA	AU Valjevo
3. MARJANOVIĆ LJILJANA	AU Valjevo
4. VUJIĆ KATARINA	AU Šabac
5. BUKVIĆ SNEŽANA	AU Užice
6. ANTONIĆ ALEKSANDRA	AU Loznica
7. DRAGOVIĆ BRANKA	AU Užice
8. TOMIĆ STOJANKA	Z.C. Užice
9. GORDIĆ OLIVERA	AU Užice
10. MAKSIMOVIĆ SVETLANA	AU Kraljevo
11. RADIĆ SNEŽANA	AU Loznica
12. RADOSAVLJEVIĆ NEDELJKA	AU Čačak
13. STANKOVIĆ MILA	AU Šabac
14. ALEKSIĆ GORDANA	Apoteka G. Milanovac
15. NIKOLIĆ KATARINA	AU Užice
16. MARKOVIĆ VERICA	AU Kraljevo
17. PETROVIĆ SAŠA	AU Požarevac
18. KRCUNOVIĆ DRAGANA	AU Kraljevo
19. ĐORĐEVIĆ KSENIJA	AU Smederevo
20. MILOVANOVIĆ NEVENKA	AU Kraljevo
21. IVANOVIĆ JULIJANA	AU Požarevac
22. JOVANOVIĆ SNEŽANA	Apoteka Arandelovac
23. MILOVANOVIĆ JASMINA	AU Požarevac
24. ŠUKLJEVIĆ STEVAN	AU Požarevac
25. JORGOVANOVIĆ NEBOJŠA	AU Požarevac
26. MANOJLOVIĆ VESNA	S.Z.U. Apoteka "Zdravlje", Sm. Palanka

OGRANAK VOJVODINA

1. VOJNOVIĆ MARINA	AU Novi Sad
2. ZARIĆ SLAVICA	Apoteka Kikinda
3. BABIĆ ANĐELIJA	Apoteka Zrenjanin
4. BEBA NADA	Apoteka Pančevo
5. FARKAŠ VLATKA	AU Novi Sad
6. MILUTINOVIĆ DARKO	AU Novi Sad
7. DOBRIĆ MARA	Apoteka "Narodna" Sombor
8. MARTINOV DUBRAVKA	Apoteka Zrenjanin
9. VIDOVIĆ VIKTORIJA	Z.C. Sombor
10. STOJKOV-RUDINSKI SVETLANA	Apoteka Subotica
11. FRANETA JOVANKA	AU Novi Sad
12. GRIŠIĆ SNEŽANA	Apoteka Sremska Mitrovica
13. CVIJANOVIĆ SNEŽANA	Apoteka Zrenjanin
14. BENI-TONKOVIĆ RIA	Apoteka Subotica
15. ĐURIĆ-ŽIVKOVIĆ TAMARA	Z.C. Senta
16. BABIĆ ALEKSANDRA	Apoteka Subotica
17. VINČIĆ ZORA	Apoteka Pančevo
18. KRTOLOVA TATJANA	Dom zdravlja Indija

KOMORE 2006.

Izvinjavamo se zbog tehničke greške koja je napravljena u 51. broju „Apotekarske prakse“, kada su izostavljena imena i prezimena tri člana Skupštine Farmaceutске komore iz ogranka Beograd. Kompletnan spisak članova sa ogranka Beograd je sledeći:

Za direktora Farmaceutске komore Srbije izabrana je mr pharm. spec. Zlata Žuvela.

Članovi Nadzornog odbora:

1. Mišić Ljubisav, AU Kruševac
2. Grišić Snežana, Apoteka Sremska Mitrovica
3. Šukljević Stevan, AU Požarevac
4. Zečević Jasmina, VMA, Institut za farmaciju, Beograd
5. Nektarijević Gordana, Apoteka „FONTANA“, Beograd

Za predsednika Nadzornog odbora izabran je Mišić Ljubisav, AU Kruševac, a za zamenika predsednika Grišić Snežana, Apoteka Sremska Mitrovica.

OGRANAK NIŠ I KOSOVO

1. ARSIĆ TANJA	AU Niš
2. ĐORĐEVIĆ KAJA	AU Niš
3. MERDOVIĆ GABRIJELA	AU Niš
4. JOVANOVIĆ DRAGANA	AU Niš
5. BEKRIĆ VOJKAN	Apoteka "Hrast" Aleksandrovac
6. OBRADOVIĆ MILOŠ	AU Kruševac
7. AGIĆ DARINKA	AU Bor
8. ARSIĆ JASMINA	AU Vranje
9. ŠUBAREVIĆ TATJANA	AU Vranje
10. VASIĆ TATJANA	AU Niš
11. STANKOVIĆ ŽIVOJIN	AU Leskovac
12. MIŠIĆ LJUBISAV	AU Kruševac
13. PEŠIĆ JELENA	AU Piroto
14. ZARIĆ DRAGANA	AU Kruševac
15. BRANKOVIĆ-MINČIĆ DRAGANA	AU Zaječar
16. BOŽIĆ-MILJKOVIĆ DRAGANA	AU Prokuplje
17. AVRAMOVIĆ LJILJANA	AU Niš
18. JOVIČIĆ IVANA	AU Zaječar
20. VUJAČIĆ NADA	AU Priština
21. VIDIĆ MILKA	AU Gnjilane

OGRANAK BEOGRAD

1. SOVTIĆ DRAGANA	AU Beograd
2. GAJDAŠ MIRJANA	AU Beograd
3. SIMIĆ GORDANA	KCS O.J. Apoteka i medicinsko snabdevanje Beograd
4. BASARIĆ DANICA	AU Beograd
5. ŽUVELA ZLATA	Farmaceutska komora Srbije
6. PANTELIĆ MILENA	AU Beograd
7. KOCIĆ-PEŠIĆ VUKICA	AU Beograd
8. LEMAJIĆ LJUBINKA	AU Beograd
9. OPAČINA IVANA	AU Beograd
10. POPOVIĆ IVANA	Institut za onkologiju i radiologiju
11. DAMNJANOVIĆ-NIKOLIĆ NATAŠA	AU Beograd
12. ŽIVANOVIĆ NATAŠA	AU Beograd
13. BJELETIĆ JASMINKA	Apoteka "Isaković", Beograd
14. STOJANOVIĆ SANJA	AU Beograd
15. PANTELIĆ-ŽIVANOVIĆ SNEŽANA	AU Beograd
16. DŽIKNIĆ OLIVERA	AU Beograd
17. TRIŠIĆ VESNA	AU Beograd
18. BANJAC JASMINA	AU Beograd
19. MEHANDŽIĆ SOFIJA	AU Beograd
20. GAJIĆ-JOVANOVIĆ MIRJANA	AU Beograd
21. MANOJLOVIĆ BILJANA	AU Beograd
22. MARIĆ VESNA	AU Beograd
23. ŠVONJA MARINA	Institut za majku i dete Beograd
24. ČEMALOVIĆ MARIJANA	AU Beograd
25. ŠERBEDŽIJA NEDELJKA	KBC "Zemun"
26. MILANKOVIĆ RADE	AU Beograd
27. RADENKOVIĆ RADMILA	AU Beograd
28. NEKTARIJEVIĆ GORDANA	Apoteka "Fontana" Beograd
29. VULOVIĆ NENAD	SM Orthoaid Beograd
30. VELIČKOVIĆ RUŽICA	Institut za mentalno zdravlje Beograd
31. ZEČEVIĆ JASMINA	VMA, Institut za farmaciju Beograd
32. RISTIĆ SVETLANA	GAK "Narodni front" Beograd
33. RAJEVAC DRAGUTIN	Apoteka "Kamilica" Beograd
34. RAJINAC DRAGANA	KCS O.J. Apoteka i medicinsko snabdevanje Beograd
35. VUKOMANOVIĆ PREDRAG	Apoteka "Leko-vita" Mladenovac
36. NIKOLIĆ MIOMIR	Apoteka "Farmanea" Beograd

KADROVI U APOTECI

Menadžment funkcija koja se naziva kadrovanje predstavlja aktivnost upravljanja i razvijanja ljudskih resursa neophodnu za uspešno funkcionisanje svake organizacije.

U apotekarskoj delatnosti kadrovanje je ključ uspešnog menadžmenta, a zbog specifičnosti farmaceutske delatnosti karakteristike ovog procesa treba sagledati iz više uglova. Specifične resurse čine farmaceuti i farmaceutski tehničari kao zdravstveni radnici i osnovni ljudski resurs koji je zadužen za realizaciju različitih zadataka u okviru apoteke kao zdravstvene ustanove – menadžeri stručni radnici, upravljački deo organizacije i volonteri.

Ako znamo da je svaka organizacija svesno udruživanje ljudi koji imaju za cilj da odgovarajućim sredstvima ispune određene zadatke i preko njih ostvare svoje brojne individualne i društvene potrebe, onda je jasno da je neophodno prisustvo svih gore navedenih kategorija ljudskog potencijala.

Apoteka je mesto gde se planovi prevode u akcije, a akcije u zacrtane ciljeve. Apoteka obuhvata u sadržajnom i funkcionalnom smislu sredstva za rad, finansijska sredstva, informacije, ali pre svega ljude koji čine taj ljudski, socijalni aspekt apoteke. To nas sve navodi da organizaciju apoteke posmatramo prevenstveno kao osobenu socijalnu grupu.

Struktura organizovanja apoteke zavisi od društvenih, ekonomskih, političkih i istorijskih uslova i okolnosti. Apoteka je vezana za društvo, za njegova stremjenja i ciljeve. Stoga i apoteka dobija konture određenog društvenog miljea.

Obaveza društva je da zdravstvenog radnika u apoteci ne posmatra izolovano već uvek u interakciji sa drugim zdravstvenim radnicima sa kojima oni čine organizacionu celinu. Izbor i obezbeđivanje kadrova u apotekama kao i svakoj drugoj zdravstvenoj ustanovi, polazi od njenih potreba za određenim brojem, kvalitetom i specifičnostima ljudskog resursa koji je neophodan za realizaciju zacrtanih ciljeva organizacije, odnosno ostvarivanje vizije i misije farmaceutske delatnosti. Najneophodniji su svakako farmaceuti, oni čine **stručnu "supstancu"** koja je neophodna za održavanje i obezbeđivanje kvalitetne zdravstvene usluge. **Bez njih apoteka ne može da postoji.** Stoga jedan od osnovnih zadataka kadrovske politike svakog dobro organizova-

nog zdravstvenog sistema jeste utvrđivanje kriterijuma i merila za obezbeđivanje farmaceutske potencijala.

Strategija razvoja kadrova u apotekama treba da je koncipirana kako na poznavanju zahteva posla, neophodnih za realizaciju postavljenih ciljeva apotekarske delatnosti, tako i na poznavanju relevantnih karakteristika izvršilaca poslova. Svaki zdravstveni sistem koji želi da obezbedi odgovarajuće kadrove treba da se usmeri na sledeće:

- analizu poslova i zadataka,
- individualne karakteristike potrebnih kadrova,
- kriterijume radne uspešnosti,
- praćenje kadrovskog potencijala.

Izbor kadra za rad u apoteci je danas jedno od veoma osetljivih i značajnih pitanja. Radna uspešnost

farmaceutskog kadra u apotekama najvećim delom zavisi od usklađenosti njihovih preferencija i potreba određenog posla, odnosno organizacije.

Možemo reći da su u ovom odnosu dominantna tri faktora:

- osposobljavanje kadrova,
- motivacija i
- uslovi u kojima se obavlja poslovna aktivnost.

Kadrovska orijentacija je dinamičan proces koji podrazumeva „kretanje“ ljudi kroz apoteku. Početna faza je prijem farmaceuta na određeno radno mesto, njegova moguća premeštanja koja se odvijaju tokom karijere u prvom redu se odnose na operativne potrebe i najčešće nisu u funkciji njegovog unapređenja niti promene stepena nagrađivanja. Unapređenje bi trebalo da shvatimo kao povećanje odgovornosti i nagrađivanja, a njegovu realizaciju sa ponovljenom procedurom regrutovanja i selekcije. Otpuštanje, kao završan proces kretanja kroz apoteku može biti privremeno ili stalno. Privremeno se najčešće odnosi na slučajevne smanjenja obima poslova, preorijentacije na nove organizovane forme i slično, dok je trajno otpuštanje predstavljeno kroz potpuni prestanak radnog angažovanja.

Znanja i sposobnosti koja angažovani kadrovi donose na radno mesto predstavljaju samo polaznu osnovu za konkretnu nadgradnju i razvijanje.

Apotekarska delatnost je dinamična, podložna čestim promenama, pa se zbog toga i kadrovi u njoj nalaze u permanentnom stanju potrebe za stručnim usavršavanjem i obukom.

Farmaceutska komora Srbije će u skladu sa njenim zakonskim ovlašćenjima raditi programe dodatne edukacije farmaceutske kadra za rad u bolničkim i javnim apotekama. Podržaće razvoj kadrova. To podrazumeva plansko usmeravanje kadrova na radne zadatke i poslove u skladu sa kreativnim, stručnim znanjima, postignu-

tim rezultatima u toku radne karijere kao i u skladu sa životnom dobi farmaceuta.

Inovacija kreativnih znanja za razvoj apotekarske delatnosti je njen osnovni zadatak.

Zlata Žuvela
Farmaceutska komora Srbije

ANALIZA POSLA - RADNIH ZADATAKA

Analiza posla se radi da bi se utvrdili zahtevi tog posla i zato se ona, kao proces, sastoji od prikupljanja podataka o radnim mestima za potrebe svakodnevne prakse ili za istraživačke zadatke. Farmaceutska komora Srbije poziva sve farmaceute Srbije iz državnog i privatnog sektora da joj dostave analizu svog posla kako bi mogla na osnovu tih podataka da napravi pregled potreba za obrazovanje farmaceuta koji rade u apotekama. Pozivamo vas zato što smatramo da samo zajedno sa vama možemo napraviti najbolji presek sadašnjeg stanja kada je u pitanju rad farmaceuta u apoteci i da se sve ono što iz zakona proizilazi kada je u pitanju rad Farmaceutske komore uradi na najbolji mogući način.

Mi ćemo vam dati za početak samo jedan mali prikaz kako se radi analiza posla i zašto je ona važna za sve one kolege koji u svom radnom okruženju nemaju neko stručno verifikovano lice koje se time bavi.

Analiza posla je važna:

- pri zapošljavanju ljudi,
- za poboljšanje metoda rada i procesa rada,
- kao osnova za planiranje,
- za zaštitu rada i sigurnosti na radu.

U operativnom smislu postupak analize posla treba da da i tačne odgovore na sledeća postavljena pitanja:

1. šta radnik radi?
2. kako on to radi?
3. pod kojim uslovima obavlja svoje poslove?
4. kakav radnik treba da bude da bi sa uspehom i bezbedno završio svoje poslove?

Potrebno je znati šta je predmet analize posla jer posao može biti sastavljen od jednog ili više radnih zadataka.

Zato predlažemo da posao posmatrate i analizirate kroz sledeće aktivnosti:

- radne pokrete,

- radne operacije,
- radne zadatke,
- posao u užem smislu,
- vaše radno mesto u smislu rešenja,
- znanje koje je potrebno za obavljanje tog posla.

Zahtevi posla kao krajnji cilj analitičkog pristupa proučavanja rada koji se koristi za rešavanje kadrovskih i drugih problema mogu se sistematizovati u tri grupe zahteva:

1. stručni,
2. biofiziološki i
3. psihološki.

Zahtevi posla određuju se prvenstveno potrebom za posedovanjem određenih znanja, veština i iskustva – stručnim zahtevima.

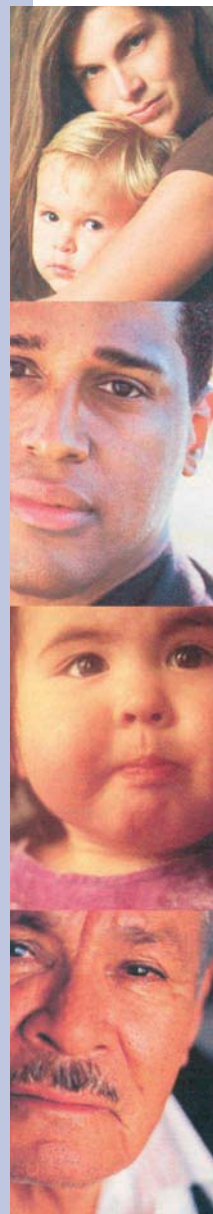
Stručni zahtevi iskazuju se na tri načina:

1. kritični zahtevi,
2. optimalni zahtevi,
3. maksimalni zahtevi.

Dobijeni podaci posle završene analize koristiće se za klasifikaciju osnovnih zadataka farmaceuta na njihovim radnim mestima. Analiza poslova je najpogodniji način da se konstatuje pravo stanje stvari ne samo kod formalno definisanih radnih mesta već i za procenu potrebnih znanja i veština koje mora da ima farmaceut za to radno mesto. Stručno obrazovanje kao i odabiranje i usmeravanje kadrova se zasniva na podacima dobijenim postupkom analize posla.

Planiranje stručnog obrazovanja kao i njegovi sveobuhvatni sadržaji i metode kojima će se on izvoditi uslovljeni su poznavanjem zahteva posla farmaceuta u apoteci. Za unapređenje rada u apoteci od posebnog su značaja podaci o zahtevima rada i celokupnoj fizičkoj, socijalnoj i organizacionoj strukturi u kojoj se rad obavlja.

Zlata Žuvela
Farmaceutska komora Srbije

EVALUACIJA EDUKATIVNIH SEMINARA NA TEMU:

1. Timski rad i motivacija za kontinuiranu edukaciju

2. Upravljanje konfliktima

Edukativni seminari: „Timski rad i motivacija za kontinuiranu edukaciju“, održan 30.03.2006. i „Upravljanje konfliktima“, održan 06.04.2006. godine u Beogradu u Farmaceutskoj komori Srbije, od strane autora programa dr. sci med. Vesne Tomić, socijalnog psihologa, iz Instituta za zaštitu zdravlja „Dr. Milan Jovanović-Batut“.

Rezultate testa realizovane edukacije prikazujemo u tri dela:

I Individualne procene učesnika seminara o efikasnosti seminara i njihovu ličnu satisfakciju sprovedenom edukacijom, kroz evaluaciju

II procenu seminara od strane grupa, onako kako su radili praktičan deo edukacije

III postignuća seminara na testu znanja.

I Rezultati upitnika o evaluaciji seminara individualno rađeni su pokazali:

1. prosečna ocena kojom je seminar ocenjen je 4,92;

2. 97% učesnika smatra da je održani seminar bio veoma koristan;

3. najkorisnije teme koje su savladali na seminaru bile su praktična rešenja zadatih

zadataka i sadržaji koji su bili strukturirani i izloženi kao glavne teme seminara (grupa, timski rad, komunikacija u timu, motivacija za permanentno učenje, kako upravljati konfliktima na radnom mestu, kako prepoznati situacije u kojima može, ali ne mora da nastane konflikt, kako se zaštititi od sindroma izgaranja). 90% učesnika bili su zadovoljni izabranim nastavnim metodama kao i korišćenjem nastavnih sredstava.

4. u analizi seminara njih 20% ocenilo je da je seminar bio predugačak, 5% da je prekratak, a 75% je bilo zadovoljno vremenom trajanja seminara.

5. seminar bi svi učesnici preporučili svojim kolegama, a to je bila i jedna od njihovih sugestija da je potrebno da mnogo veći broj farmaceuta pohađa ovakav seminar.

6. predlozi i sugestije učesnika bile su:

- potrebna je pomoć psihologa za edukaciju interpersonalnih odnosa,

- da se seminar istog sadržaja produži na dva dana,
- organizovati još sličnih seminara,
- da dužina seminara u danu bude kraća od 7 sati,

- organizovati seminar samo sa konkretnim rešenjima za probleme iz prakse,

- organizovati ovakve seminare u zdravstvenim ustanovama,

- svi komplimenti za sadržaj, način realizacije i organizaciju seminara.

Na osnovu kvalitativne i kvantitativne analize upitnika o evaluaciji možemo da zaključimo da je seminar u potpunosti zadovoljio i njegove učesnike i realizatore.

II Kvalitativna evaluacija po radnim grupama pokazala je visok stepen satisfakcije učesnika seminara prezentiranim sadržajima, jasnoćom predavanja i vežbi, načinom rada u grupama i dolaženja do praktičnih saznanja metodom aktivnog učenja kao i ličnim i profesionalnim kvalitetima predavača. Učesnici seminara ispoljili su potrebu za organizovanjem i realizacijom ciklu-

sa seminara ovakvog tipa.

III Rezultati analize testa znanja (ulaznog i izlaznog) pokazali su značajan porast znanja o temi seminara.

Na ulaznom testu znanja učesnici seminara pokazali su solidno predznanje iz oblasti veština za rad u timu kao i iz oblasti upravljanja konfliktima. Zahvaljujući izuzetno visokom stepenu unutrašnje motivacije za ovladavanjem sadržaja iz ove oblasti oni su ispoljili bolje rezultate nakon obavljene edukacije.

Preporuka predavača bi bila, da ne bi došlo do zaboravljanja naučenog, da se slični tipovi edukacije koji nisu bili iz oblasti delatnosti i obrazovanja učesnika organizuju u formi njihove kontinuirane edukacije i da ti seminari budu u trajanju od dva dana.

Vesna Tomić
Institut za zaštitu zdravlja
„Dr Milan Jovanović-Batut“

AKREDITACIJA LABORATORIJE ZA ISPITIVANJE I KONTROLU AU »BEOGRAD«

U okviru Apotekarske ustanove „Beograd“ od 1978. godine posluje Laboratorija za ispitivanje i kontrolu, koja obezbeđuje kontinuiranu kontrolu kvaliteta ulaznih sirovina i gotovih proizvoda Apotekarske ustanove „Beograd“. U laboratoriji se ispituju i kontrolišu svi galenski proizvodi, hemikalije za izradu galenskih i magistralnih lekova. Laboratorija izrađuje complete reagenasa koji su neophodni svakoj apoteci za identifikaciju ulaznih supstanci. Precizna i stroga kontrola kvaliteta koju je uvela Apotekarska ustanova „Beograd“, obezbeđuje stručni unutrašnji nadzor nad radom apoteka i proizvodnjom lekova, medicinskih sredstava i predmeta opšte upotrebe, koji se proizvode u okviru pet galenskih laboratorija. Kontrolom kvaliteta svojih proizvoda postiže se ispunjenje zahteva tržišta i zadovoljenje potreba korisnika.

Krajem 2004. godine naše rukovodstvo je donelo odluku o pokretanju postupka akreditacije Laboratorije za ispitivanje i kontrolu kod Akreditacionog tela Srbije i Crne gore JUAT. U 2006. godini Laboratorija za ispitivanje i kontrolu Apotekarske ustanove „Beograd“ je dobila zvanični sertifikat o akreditaciji. Provera koja se odnosi na ocenjivanje u svrhu akreditacije je održana 28. i 29.12.2005. godine. Naša laboratorija je prva akreditovana laboratorija u okviru Apotekarskih ustanova SCG. Oblast akreditovanja su hemijska ispitivanja galenskih preparata i farmaceutskih hemikalija.

Akreditacija je zvanično priznanje organizaciji da je osposobljena za obavljanje poslova definisanih obimom akreditacije. U postupku akreditacije nacionalni organ za akreditaciju utvrđuje da li je organizacija kompetentna za obavljanje poslova iz obima akreditacije. Organizacije kandidati za dobijanje priznanja za osposobljenost za ispitivanje moraju zadovoljiti zahteve standarda JUS/ISO/IEC 17025:2001-Opšti zahtevi za kompetentnost laboratorija za ispitivanje i laboratorija za etaloniranje. Uvođenjem ovog standarda takođe su ispoštovani principi DOBRE LABORATORIJSKE PRAKSE.

Ukoliko se laboratorija odluči za akreditaciju, ona mora sprovesti čitav niz aktivnosti:

- Proučavanje propisa,
- Definisane obima akreditacije,
- Obavljanje priprema,
- Snimak postojećeg stanja,
- Izrada detaljnog plana rada,
- Izrada potrebnih dokumenata,
- Puštanje u primenu usvojenih dokumenata,
- Uređenje infrastrukture,

- Sprovođenje interne provere,
- Sprovođenje korektivnih mera,
- Prijava za akreditaciju.

Razlozi za akreditaciju laboratorije su mnogobrojni:

- Sticanje većeg poverenja kod korisnika,
- Podizanje poslovnog ugleda organizacije-laboratorije,
- Dobijanje zvaničnog priznanja kojim se potvrđuje da je organizacija kompetentna za obavljanje svog rada,
- Priznavanje rezultata laboratorije kao validnih, tako da je smanjena potreba za proverom od strane drugih akreditovanih laboratorija,
- Smanjenje troškova poslovanja organizacije,
- Ostvarivanje dodatnog prihoda,
- Unapređenje kvaliteta rada laboratorije,
- Olakšana saradnja na razmeni iskustava i harmonizaciji procedura između akreditovanih laboratorija,
- Međusobno priznavanje rezultata između laboratorija akreditovanih od istog akreditacionog tela,
- Priznavanje rezultata između država ako akreditaciona tela imaju takav sporazum.

Laboratorija koja nije akreditovana mora redovno tražiti usluge od ovlašćenih laboratorija za potvrđivanje ispitivanja i za etaloniranje svojih merila. Akreditacijom atest naše Laboratorije postaje zvanično priznat i izvan Apotekarske ustanove „Beograd“.

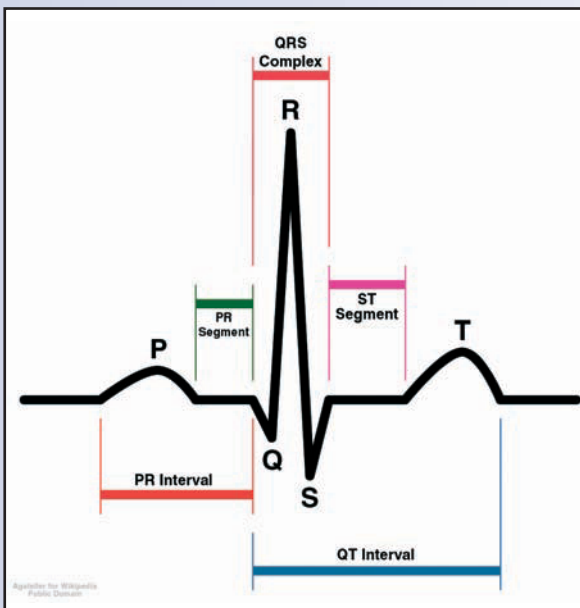
Naša očekivanja su da će akreditacija pored unapređenja poslovanja, podići ugled preduzeća u oblasti kvaliteta, posebno kod stranih partnera. Ovom prilikom želimo da pozovemo sve potencijalne korisnike na saradnju.

Olivera Džiknić, Nina Ravanić
AU »Beograd«

ZNAČAJ RAZUMEVANJA QT INTERVALA

Važna informacija za sve farmaceute

Zdrav dvanaestogodišnji dečak kolabirao je na fudbalskom terenu za vreme treninga; četrdesetogodišnja žena onesvestila se na poslu dva sata posle uzimanja nove prepisane terapije; dva dana staro žensko novorođenče umalo je umrlo u bolnici zbog iznenadnog nepravilnog rada srca.

Svaki od ova tri navedena slučaja sa klasičnim scenarijom doveden je u vezu sa retkim, ali ponekad fatalnim stanjem poznatim kao sindrom produženog QT intervala.

Ovaj sindrom u Americi javlja se kod jednog na 5000 – 7000 ljudi. Kod takvog pacijenta javljaju se ubrzani i nepravilni srčani otkucaji koji mogu dovesti do sinkope, po život opasne ventrikularne tahiaritmije kao što je *torsades de pointes* i iznenadnog prestanka rada srca. Do ovoga sindroma dovode pojedini lekovi, elektrolitne abnormalnosti, različiti medicinski uslovi i genetika. Uz to, produženi QT interval doveden je u vezu sa slučajevima iznenadne smrti kod dece.

Sindrom produženog QT intervala zabrinuo je sve koji rade u zdravstvu i farmaceutskoj indu-

striji još od ranih devedesetih godina, kada je antihistaminik terfenadin iznenada povučen sa tržišta posle pojave izvesnog broja pacijenata sa nepoznatim srčanim problemima koji su umrli usled nastanka *torsades de pointes* a posle uzimanja preparata za alergiju. Od tada, neki preparati su povučeni sa tržišta a na uputstvima mnogih lekova dodata su vidna upozorenja da isti mogu dovesti do smrti usled produžavanja QT intervala.

Osnovni pojmovi

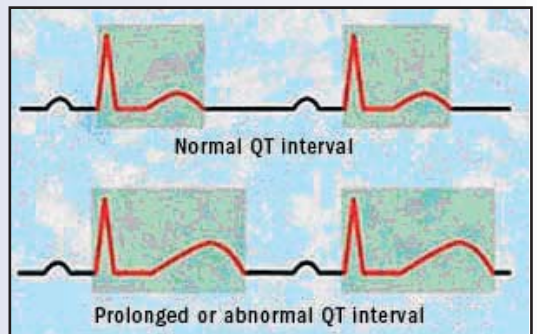
QT interval je vreme u milisekundima između početka Q talasa (depolarizacija) i kraj T talasa (repolarizacija). Jednostavno rečeno, QT interval je vremenska dužina potrebna da bi se srčana komora napunila elektricitetom između otkucaja.

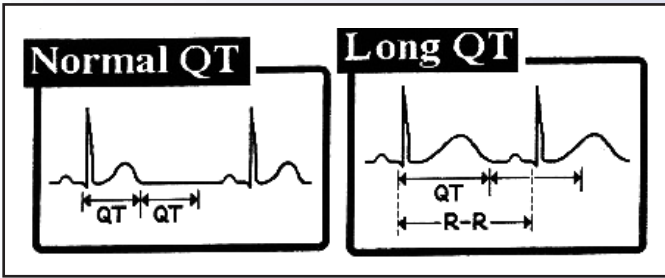
Kako QT interval varira u skladu sa brojem otkucaja srca, pravilan QT interval (QTc) se često upotrebljava u stručnoj literaturi da opiše period punjenja.

Normalani QTc intervali su manji od 430 msec kod muškaraca i manji od 450 msec kod žena. Produženi QT intervali definisani su kao >450 msec kod muškaraca i >470 msec kod žena. QTc talasi veći od 500 msec smatraju se opasnim jer imaju potencijal da naprave elektrofiziološku sredinu koja može potpomagati srčanu aritmiju.

Lekovi - indukcija prolongacije

Učestalost *torsades de pointes* prouzrokovane uzimanjem lekova je mala. Ipak, više od 50 leko-

va koji se izdaju na recept, od kojih se mnogi uzimaju često, mogu kod zdravih ljudi da izazovu produženi QT interval. U lekove koji remete normalan srčani ritam spadaju antibiotici, antidepresivi, antihistaminici, diuretici, lekovi za terapiju srčanih oboljenja, preparati za snižavanje holesterola, antidijabetici, neki antifungicidi kao i antipsihotici.

Lekovi koji produžavaju QT interval

Amidaron	Flukonazol	Pentamidin
Amitriptilin	Fluoksetin	Prokainamid
Arsen-trioksid	Haloperidol	Kinidin
Hlorpromazin	Imipramin	Kiinin
Citalopram	Izofluran	Sertalin
Klaritromicin	Ketokonazol	Sotalol
Desipramin	Maprotilin	Sumatriptan
Disopiramid	Metadon	Tamoksifen
Eritromicin	Nortriptilin	Tioridazin
Flekainid	Paroksetin	Ziprasidon

U poslednje vreme publikovani su mnogi članci koji govore o lek-lek interakciji i vezi sa produženjem QT intervala ili *torsades de pointes*. Mnogi preparati poznati kao izazivači *torsades de pointes* metabolišu se preko citohroma P450 (CYP) 3A4 i CYP 2D6. Interakcija leka nastaje kada su ovi medikamenti inhibirani drugim agensima.

Klasičan primer lek-lek interakcije je aritmija nastala kao posledica uzimanja terfenadina. Ovaj proizvod pušten je na tržište bez nagoveštaja o njegovoj kardiotsičnosti iz kliničkih studija. Kasnije, interakcija preko CYP 3A4 u metabolizmu leka proizvela je smanjenje metabolizma terfenadina i povećanje nivoa terfenadina u krvi što je dovelo do prolongiranog QT intervala i fatalnih slučajeva u poremećaju rada srca.

U Srbiji se u 2005. godini terfenadin u obliku tableta i sirupa prodao u količini od preko 200.000 pakovanja.

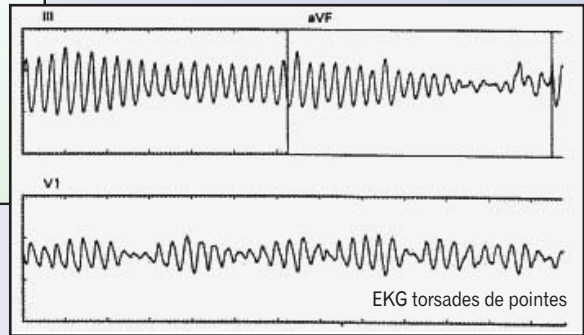
Praktični saveti za pacijente

Da bi izbegli ozbiljne komplikacije, pacijenti sa dijagnosticiranim sindromom produženog QT intervala treba da obrate pažnju na sledeće savete:

- Izbegavanje napora. Svi pacijenti sa sindromom produženog QT intervala posavetovaće se sa svojim lekarom koje forme fizičkog napora su im dozvoljene. Teška i naporena vežbanja nisu preporučljiva za pacijente sa oslabljenom kondicijom. Međutim, većina pacijenata može da se bavi rekreacijom uz prisustvo nekoga pored sebe ko će potražiti lekarsku pomoć u slučaju pojave zamora, malaksalosti i simptoma bolesti.

- Da budu upoznati sa simptomima. Pacijenti moraju biti u potpunosti upoznati sa svim simptomima koji prethode nepravilnom srčanom ritmu i smanjenju protoka krvi do mozga, tako da odmah mogu da traže hitno medicinsko zbrinjavanje. Simptomi su svetlucanje pred očima, "lupanje" (palpitacija) srca, opšta slabost i zamućen vid.

- Da budu upoznati sa simptomima. Pacijenti moraju biti u potpunosti upoznati sa svim simptomima koji prethode nepravilnom srčanom ritmu i smanjenju protoka krvi do mozga, tako da odmah mogu da traže hitno medicinsko zbrinjavanje. Simptomi su svetlucanje pred očima, "lupanje" (palpitacija) srca, opšta slabost i zamućen vid.

- Upoznati okolinu sa problemom. Svaki pacijent trebalo bi pri sebi da ima spremnu medicinsku informaciju u kojoj je naznačeno da ima sindrom produženog QT intervala. Svakog ko je u redovnom kontaktu sa njima, pacijenti moraju da upoznaju sa svojim stanjem i obezbede da, u slučaju potrebe, mogu da pozovu hitnu pomoć. Konačno, svi prijatelji i porodica treba da znaju kako da reaguju u hitnim stanjima.

Petar Mirković
Hemofarm koncern,
Zorka Pharma

PROMOCIJA ZDRAVLJA I PREVENCIJA BOLESTI ŽENA

Farmaceutska zaštita predstavlja izazov za savremeni koncept rada farmaceuta u apoteci. Rad na prevenciji bolesti i promocija zdravlja farmaceutima daje mogućnost za pozicioniranje apotekarstva u sistemu primarne zdravstvene zaštite stanovništva.

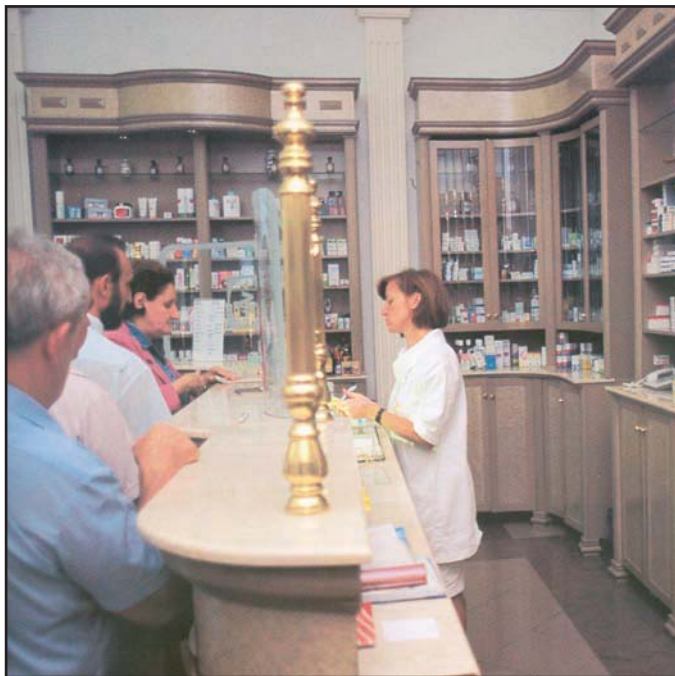
Projekat „PROMOCIJA ZDRAVLJA I PREVENCIJA BOLESTI ŽENA „ ima za cilj:

- Prevenciju bolesti i smanjenje faktora rizika po zdravlje žena kroz razvoj društvene i kulturološke svesti o potrebi i značaju permanentne brige za zdravlje žena,

- Edukaciju zdravstvenih radnika, farmaceuta i lekara iz primarne zdravstvene zaštite,

- Unapređenje znanja iz javnog zdravlja žena i pozicioniranje farmaceuta u oblasti javnog zdravlja.

Pokrovitelj projekta je Ministarstvo zdravlja Republike Srbije. Nosioc projekta je Farmaceutski fakultet Univerziteta u Beogradu, na čelu sa rukovodiocem projekta Prof. dr Ljiljanom Tasić.

Koordinatori projekta su doc.dr Dušanka Paročić, doc. dr Katarina Ilić, mr sc. ph Nataša Bogavac – Stanojević, sa Farmaceutskog fakulteta, a koordinatori ispred Apotekarske ustanove „ Beograd „, mr ph. spec. Sanja Stojanović i mr sc. ph. Vukica Kocić

– Pešić. U projekat su uključeni povremeni saradnici i volonteri.

Implementacija projekta odvijaće se u apotekama Apotekarske ustanove „ Beograd „ i ordinacijama opšte medicine u

domovima zdravlja.

Realizacija projekta započela je 19. 05. 2006. godine edukacijom farmaceuta i lekara na Farmaceutskom fakultetu. Izbor tema bio je prilagođen ciljevima projekta, a rešavanje praktičnih slučajeva iz prakse u radionicama učesnicima kursa omogućilo je razmenu znanja i iskustava iz prakse.

Posebno želim da istaknem postavljanje sajta koji će pratiti sve aktivnosti tokom

implementacije projekta i pozivam vas da ga pogledate na adresi www.zdravljezena.org.

Tokom juna meseca započeće implementacija projekta u domovima zdravlja: Voždovac, Palilula, Zvezdara, Zemun i Lazarevac i apotekama: „Braća Kovač“, „Padinska Skela“, „Đuro Đaković“, „Siniša Đaja“ i „Gornji grad“.

Sponzori projekta su: Pfizer - Predstavništvo Beograd, Schering AG - Predstavništvo Beograd, Farmalogist, Beograd.

Koordinator za PR
Vukica Kocić - Pešić

ALTERNATIVNA MEDICINA ZA FARMACEUTE

„Sa novim zakonom o zdravstvenoj zaštiti, decembra 2005. godine, alternativna medicina je zvanično stigla i u Srbiju. To znači da se iz ilegale, pomolilo 67 različitih alternativnih terapija, koliko ih se ovde razvilo tokom poslednjih godina, od preko 500 koliko ih je do sada razvijeno u raznim podnebljima i raznim vremenima. Farmaceuti bi kao važni posrednici između građana i zdravlja trebalo da budu upoznati sa osnovama alternativne medicine, kao i sa osnovama kod nas najviše raširenih alternativnih terapijskih tehnologija.”

Ovo su reči Prof. dr Vuka Stambolovića, profesora na Institutu za socijalnu medicinu Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu. On je organizator šestodnevog seminara za farmaceute na ovu temu. Cilj je da se upoznamo sa alternativnom medicinom i njenim mestom u Evropi i da steknemo uvid u promene koje se očekuju u domenu farmacije, koje alternativna medicina može da donese u našoj praksi, a i sama po sebi kao deo koncepta integrativne medicine i integrativne zdravstvene zaštite.

Danas se sve više govori o integrativnoj medicini. To je spoj konvencionalne i alternativne medicine. Za profesionalcima koji se bave alternativnim terapijama biće sve veća potražnja, iz mnogo razlo-

ga. Profesionalac je taj koji ima znanje i odgovornost i profesionalni pristup. Farmaceut je stručni savetodavac, sve više ima tu ulogu u svetu i mora biti edukovan i u ovoj oblasti.

Moderna, konvencionalna medicina je relativno mlada disciplina, njen uspon je potpuno mogut brzim razvojem tehnike i tehnologije u poslednjih 200 god. Ona tako postaje medicina izuzetnog elektroinženjerskog i farmakološkog razvoja, a kao takva postaje sve agresivnija. U toku dijagnostičkih i terapijskih procedura koriste se skupi hemijski proizvodi, skupi lekovi izazivaju neshvaćene nuspojave koje se opet leče skupim sredstvima, i tako u krug.

Sve nauke su zasnovane na zakonima prirode i niko sebi ne sme dozvoliti da ih ignoriše, a najmanje od svih moderna naučna medicina. Idealno bi bilo da se savremena medicina otvori za druge poglede i da se u praksi holizam realizuje u njenim okvirima.

Alternativna medicina je blaga, neagresivna medicina. Nudi humaniji pristup, posmatra čoveka kao celovito biće-holistički pristup, i nudi jeftinije dijagnostičke i terapijske postupke. To je pre svega filozofija: otvara nam se drugačiji način mišljenja, drugačije viđenje čoveka i njegovog zdravlja. Doktrina holističke medicine vodi demokratizaciji lečenja. Promoviše korišćenje širokog spektra zdravstvenih praksi i terapija, dajući poseban akcent ličnoj odgovornosti za samolečenje.

Tu je značajna uloga farmaceuta, koji je poslednja karika u lečenju u direktnom kontaktu sa pacijentom: da mu pomogne u nalaženju pravog izbora.

Prema definiciji SZO (Svetska zdravstvena organizacija): zdravlje je ono što postoji kada smo fizički, duševno i društveno sasvim dobro, a ne samo kad nismo bolesni ili osakaćeni.

SZO poziva stručnjake svih profila da uzmu učešća u stvaranju i očuvanju zdravlja.

Zdravlje je prirodan sled stvari, na koji ljudi imaju pravo ako mudro vladaju svojim životima. Najvažnija funkcija medicine je da otkrije prirodne zakone i podučava ljude u praćenju tih zakona. Zdravlje je osnova za opstanak i napredak čovečanstva.

Željka Mitrović
AU "Beograd"

PRVA BEOGRADSKA BOLNICA

Osniivač prve beogradske bolnice koja je počela sa radom početkom XV veka jeste Sv. Stefan Visoki (Lazarević), despot srpski, koji je rođen kao stariji sin Sv. Cara Lazara i Carice Milice 1377. godine. Po majci, bio je iz roda Nemanjića, a imao je samo 12 godina kada je, posle očeve pogibije na Kosovu polju 1389. god., u tragično prelomnom periodu srpske istorije postao knez. Inače, Beograd je zvanično bio u srpskim rukama već od 1284. god, a za vreme vladavine Sv. Despota Stefana Lazarevića postao je srpska prestonica.

Brinući o mnogostradalnom narodu, Despot Stefan je prvu beogradsku bolnicu sagradio sa puno pažnje «za bolne na najsladoj vodi» u samom gradu, unutar gradskih zidina. Moramo da naglasi-

mo da se ova bolnica nije razvila iz neke od socijalnih ustanova (kao što su npr. sirotišta ili prihvatilišta), što je bio slučaj sa tadašnjim bolnicama na Zapadu, već je, kao i druge naše bolnice srednjeg veka, bila namenski podignuta za lečenje bolesnih. Karakteristično za ovu bolnicu jeste i to da je bila prvenstveno namenjena za lečenje civilnog stanovništva - građana, Srba i pripadnika drugih naroda koji su tada živeli u despotovom gradu (Mađara, Mlečana, Jevreja, itd...).

Bolnica je imala formiranu biblioteku sa medicinskim spisima. Ovi spisi (uglavnom tipa srednjovekovnih medicinskih zbornika) bili su, u stvari, prepisi spisa vizantijske medicine, kao i latinskih spisa, ali ne u svemu. Tu su dopisivani recepti i razna zapažanja koja su se odnosila na uzroke, razvoj i lečenje pojedinih bolesti. Bolnica je imala odeljenja za ležerke bolesnike čije je lečenje nekada trajalo i po nekoliko meseci. Da bi se bolnica samostalno izdržavala i da bi neometano mogla da funkcioniše, Despot «nasadi sadove svakoga izabranoga ploda, i priloži sela i nasledstvo mnogo» i tako on u ovoj bolnici, kako piše Konstantin Filozof, «bolne ... hranjaše i olakšanje njima davaše». U samoj bolnici Despot Stefan je sagradio i crkvu posvećenu Sv. Nikoli: «A sazida ... i crkvu u njoj u ime Svetoga Čudotvorca Nikolaja...», što se objašnjava time da su sve naše srednjovekovne bolnice negovale tradiciju crkve i da su imale svog bolničkog sveštenika. Postojanje ove crkve bi moglo da se dovede i u vezu sa predanjem o čudesnom isceljenju svetoga kralja Stefana Dečanskog u kojem se kaže da je oslepelog kralja iscelio Sveti Nikola povrativši mu vid. Iz zahvalnosti, Stefan Dečanski je crkvi Sv. Nikole u Bariju priložio veliku ikonu Sv. Nikole izuzetne umetničke vrednosti koja je i danas tamo. To je, inače, jedina ikona koja danas stoji na samom grobu Sv. Nikole.

Da pomenemo i to da sačuvani rukopisi svedoče i o dubrovačkom «berberu» (lekaru) Trojanu Gunduliću koji je, živeći i radeći u Beogradu, 1552. godine dovršio štampanje četvorjevanđelja, prve knjige koja je štampana u Beogradu.

Nije nam poznato šta se dešavalo kasnije sa ovom bolnicom.

Beograd je bio i ostao Despotov grad, grad između pesme i sunca, koji on našavši ga u zgarištu, svog razrušenog i zapustelog, «sazda i posveti ga Presvetoj Bogomateri».

Zorica Mitrović

HIPERTENZIJA

Hipertenzija je bolest najčešće bez ikakvih simptoma, koja se slučajno otkrije kontrolom krvnog pritiska, i predstavlja veliki zdravstveni problem zbog velike stope invalidnosti i mortaliteta, ako se adekvatno ne leči. Spada u grupu hroničnih nezaraznih bolesti. Bolest je najčešće sa nepoznatom etiologijom, multiplim faktorima rizika, često dolazi do funkcionalnih oštećenja i lečenje je doživotno.

Smatra se da je normalni krvni pritisak odrasle osobe 140/90 mmHg (18.7/12.0 kPa). Znak za uzbunu je sistolni pritisak jednak ili veći od 160 mmHg (21.3 kPa) a dijastolni jednak ili veći od 95 mmHg (12.7 kPa). U dijagnozi bolesti potrebno je utvrditi da li se radi o perzistentnoj hipertenziji. Arterijski pritisak se pri svakom pregledu meri tri puta, a dobijene vrednosti se moraju proveriti bar tri puta u toku 14 dana. Ovakvim načinom izbegavaju se eventualne greške od strane aparata za merenje pritiska ili greške koje mogu stvoriti fiziološka kolebanja arterijskog pritiska kod pacijenta npr. nakon psihičkog ili fizičkog napora, pušenja i druga.

Hipertenzija može biti:

- Blaga i umerena, dijastolni pritisak 110 mm Hg
- Teška, dijastolni pritisak 110-140 mm Hg i bolesnici imaju vaskularne komplikacije.
- Maligna, dijastolni pritisak 140 mm Hg. Zahteva hitno bolničko lečenje.
- Hipertenzivna kriza, zahteva lečenje u jedinicama intenzivne nege
- Hipertenzija u trudnoći, treba da se leči bez obzira da li je postojala i ranije ili je znak pre-eklampsije.

Hipertenzija je bolest sa progresivnim tokom i nepovoljnim ishodom, pa se pored globalnih akcija za terapiju i prevenciju kardiovaskularnih bolesti preko Svetske zdravstvene organizacije sprovode i one preko regionalnih i nacionalnih organizacija.

Gordana Mihajlović

Seminar za bolničku farmaciju, Budva 2006.

Utisci jednog od predavača

Odlično organizovan Seminar, izvanredna posećenost i zainteresovanost farmaceuta za predavanja. Naročito me je obradovala aktivnost i znanje koje su farmaceuti pokazali prilikom rešavanja slučajeva u radionicama. Takođe mislim da su ovakvi seminari korisni jer je to prilika da se i čuju i razmene različita iskustva, a eventualno i reše i prevaziđu neki problemi koji su zajednički i za lekare i za farmaceute.

Snežana Bošnjak
Institut za onkologiju
i radiologiju Srbije

Utisci iz ugla jednog od moderatora

Teme su bile izvanredno odabrane i svi učesnici su pokazali veliko interesovanje, što se ogledalo u velikom broju prisutnih slušalaca u sali - gotovo bez izostanaka!

Eminentni predavači su već svima nama poznati i bio je ponovni užitek slušati predavanja, a i družiti se sa njima, u lepim budvanskim večerama uz muziku i prijatne razgovore.

Radionice su, uz manje probleme tehničke prirode, protekle u dobrom tonu. Kolege su iskazale zadovoljstvo ovakvom vrstom rada, načinom komunikacije i interaktivnom koncepcijom radionica. Zadovoljstvo se ogleda i kroz evaluaciju skupa - visoke ocene za predavanja, odabrane teme i izvođenje radionica.

Sugestije se uglavnom odnose na potrebu za češćim okupljanjima!

Posao je još uvek pionirski, ali mislim da smo na dobrom putu da bude sve bolje i interesantnije, na opšte zadovoljstvo struke.

Radica Rađenović
Farmaceutska komora Srbije

SAVREMENA INSULINSKA TERAPIJA U FARMACEUTSKOJ PRAKSI

II DISKUSIJA

I. ZNAČAJ OBEZBEĐENJA KVALITETA PREPARATA INSULINA OD PROIZVOĐAČA DO PACIJENTA - Mr pharm. spec. Ana Stojković, Mr pharm. Milena Milosavljević, Mr sc. pharm. Vukica Kocić-Pešić

III RADIONICE – PRIKAZ SLUČAJEVA IZ PRAKSE

Moderatori:

Mr pharm. spec Danica Basarić

Mr sc. pharm. Vukica Kocić-Pešić

Simpozijum posvećen novinama u lečenju Dijabetes mellitus-a i uključivanju apotekara u pružanje zdravstvene zaštite obolima od dijabetesa, održan je od 24. do 26. maja 2006. godine. u Pržnu – Crna Gora, zahvaljujući organizatoru i dobrom domaćinu, kompaniji Novo Nordisk A/S.

Svake godine broj obolih od dijabetesa je sve veći. Procenjuje se da u Srbiji i Crnoj Gori živi gotovo 500.000 osoba sa dijabetesom, dok u svetu danas ima 194 miliona obolih. Prema procenama Svetske zdravstvene organizacije, za 25 godina broj obolih biće gotovo duplo veći. Može se zaključiti da bolest poprima razmere epidemije.

PROGRAM SASTANKA:

I PLENARNI DEO:

1. POZDRAVNA REČ – Dr sci. pharm. Predrag Radošević, direktor Predstavništva Novo Nordisk A/S
2. FARMAKOEKONOMIJA DIJABETESA U SVETLU BUDUĆE PANDEMIJE – Prof. dr Ljiljana Tasić
3. ANALOZI INSULINA U SAVREMENOJ TERAPIJI DIJABETESA – Prof. dr Miroslava Zamaklar
4. MESTO I ULOGA APOTEKARA U ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI OBOLELIH OD DIJABETESA – Mr pharm. spec. Danica Basarić

Dijabetes zahteva promene svakodnevnih navika i ozbiljan odnos pacijenata prema nastalom stanju. Gojaznost i fizička neaktivnost direktni su uzročnici pojave dijabetesa. Kontrola telesne težine i umerena fizička aktivnost mogu da umanje rizik

od pojave oboljenja, a kod obolih pojavu komplikacija. Jedino uz redovnu kontrolu i odgovarajuću terapiju moguće je voditi kvalitetan život.

Međutim, kod pacijenata i ljudi iz njihove okoline javljaju se i teškoće koje su posledica nedostatka informacija. Mnogi osećaju zbunjenost, strah i zabrinutost. Upravo zbog toga želimo da kroz podizanje stepena svesti i znanja o dijabetesu menjamo pogled na dijabetes, uz aktivno učešće apotekara u prevenciji zdravlja i lečenju obolih.

Snežana Pantelić-Živanović

Vesti

FARMACEUTSKI TEHNIČARI NA TARI

Od 07. do 09. juna 2006. godine UFTS "Sveti Sava" održalo je deveti edukativni seminar na Tari na temu "Uloga farmaceutskog tehničara u prevenciji zdravstvene zaštite adolescenata" pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravlja Srbije, a u saradnji sa Farmaceutskom Komorom Srbije i Apotekarskom ustanovom "Beograd".

Ovom skupu je prisustvovalo i u radu učestvovalo oko 170 kolega iz Srbije. Aktivnosti su se odvijale preko stručnih predavanja, a zatim su usledile radionice gde su kolege aktivno učestvovala u rešavanju mogućih slučajeva iz prakse.

Diskusija koja se razvila u okviru okruglog stola, a na temu Zakonske regulative iz oblasti rada Komore zdravstvenih radnika - tehničara, dovela je do zajedničkog zaključka:

Farmaceutski tehničar u ovako formiranoj Komori medicinskih sestara i zdravstvenih tehničara Srbije neće moći ravnopravno da učestvuje u radu i ostvarivanju ciljeva od zajedničkog interesa za ovaj profil u odnosu na druge profile.

Opšte mišljenje prisutnih na ovom skupu govori da je program ispunio očekivanja, da su teme bile vrlo aktuelne, radionice vrlo posjećene (oko 150 učesnika), organizacija jako dobra.

Ovom prilikom Organizacioni odbor se zahvaljuje svim predavačima koji su svojim zalaganjem rad ovog skupa podigli na vrlo visok nivo. Hvala našim direktorima na razumevanju potrebe za edukacijom farmaceutskih tehničara, donatorima i sponzorima koji su omogućili da realizujemo ovaj stručni skup.

PREDSEDNIK
UFTS SVETI SAVA
Milica Drajić

Apotekarska ustanova Valjevo

9. Seminar Udruženja farmaceutskih tehničara «Sveti Sava» Tara, 7-10. juni 2006. godine **RADIONICE**

Evaluacija

Test - prosečna ocena:

Ukupno poboljšanje znanja je 6.27 %

Radionica	Ulazni test	Izlazni test
1.	75.73 %	85.54 %
2.	85.12 %	89.67 %
3.	81.50 %	85.94 %
Ukupno:	80.78 %	87.05 %

Anketa

Radionica	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	4.84	4.68	4.88	4.82	4.80	Br. 1	4.94	5.00	4.86
2.	4.78	4.78	4.84	4.91	4.74	Br. 2	4.96	5.00	4.86
3.	5.00	5.00	4.96	4.96	4.96	Br. 3	4.96	5.00	5.00
Ukupno:	4.87	4.82	4.89	4.90	4.83	-	4.95	5.00	4.91

Ukupna prosečna ocena seminara

Radionica	Prosečna ocena Seminara po anketi
1.	4.85
2.	4.86
3.	4.98
Ukupna ocena Seminara	4.90

Neke želje i sugestije:

1. Bilo mi je veliko zadovoljstvo što sam prisustvovala seminaru i bilo bi mi drago da se češće održavaju.
2. Da seminari sa radionicama budu češće organizovani.
3. Više vremena za okrugli sto.
4. Produžiti vremenski period za radionice.
5. Da se mnogo češće vidamo i družimo na ovakav način.

Tema kongresa: "Savremena farmacija -unapređenje zdravlja i kvaliteta života«.

Farmaceutsko društvo Srbije organizuje:
IV Kongres farmaceuta Srbije sa međunarodnim učešćem, koji će se održati u Beogradu od 28. novembra - 02. decembra 2006. u Sava centru i EX-PO XXI centru.

Otvaranje Kongresa

28. novembar 2006. 19.00 - 23.00 h (Velika dvorana Sava Centra):
"Uloga farmaceuta u savremenom sistemu zdravstvene zaštite"

Plenarne teme:

- Lek: od razvoja do stavljanja u promet
  - Nacionalna politika lekova
  - Put ka uspehu – spoj nauke, prakse i regulative
- Rad će se odvijati kroz sekcije Farmaceutskog društva Srbije:
- Sekcija za farmaceutsku tehnologiju i kozmetologiju
  - Sekcija za ispitivanje i kontrolu lekova
  - Sekcija za farmakoinformatiku
  - Sekcija za toksikološku hemiju
  - Sekcija za sanitarnu hemiju
  - Sekcija za farmakoekonomiju
  - Sekcija za lekovito bilje
  - Sekcija za medicinsku biohemiju
  - Sekcija za apotekarsku delatnost
  - Sekcija za istoriju farmacije
- Tokom rada Kongresa biće organizovano nekoliko panel - diskusija i radionica.

Izvršni organizator

SMART TRAVEL
Licenca A No 46

11000 Beograd, Sv.Save 43/1
Telefon: 381 11 308 6694, 308 7487,

Fax: 381 11 308 6695

E-mail: smart4@eunet.yu
www.smart4.co.yu

Prijava radova

Uputstvo za slanje sažetaka:

Detaljna uputstva za pisanje abstrakta data su na obrascu za pisanje abstrakta koji je priložen uz Oba-

veštenje. Sažetke slati e-mailom u attachment-u na adresu: smart4@eunet.co.yu ili on-line prijaviom koja je postavljena na sajtu: www.smart4.co.yu.

Izložba

U toku Kongresa biće održana prateća izložba. Najznačajniji proizvođači lekova, laboratorijske i druge medicinske opreme i prateće industrije izložiće svoje najnovije proizvode. Detaljnije informacije o mogućnosti i uslovima učešća na izložbi u Sekretarijatu Kongresa.

Zvanični jezik

Srpski i engleski.

Kotizacija u dinarima

	Ukoliko se uplati do 01.10.	Ukoliko se uplati posle 01.10.
Članovi FDS	6.000,00 +PDV	8.500,00+PDV
Ostali učesnici	8.000,00+PDV	13.000,00+PDV
Studenti*	2.500,00+PDV	4.000,00+PDV
Prateće osobe	3.000,00+PDV	5.000,00+PDV
Dnevna kotizacija: učešće u dnevnom radu - 3.000,00 +PDV		

*odnosi se na studente poslediplomskih studija

Puna kotizacija obuhvata kongresni materijal, prisustvo večernjim programima, izlet i jedan od ponuđenih turističkih dodataka. Prateća osoba ne dobija materijal kongresa.

Kotizacija se uplaćuje na račun Farmaceutskog društva po prijavljivanju (tel/fax: +381 11 2648 385; +381 11 2648 386; e-mail: fds@sbb.co.yu)

GeloMyrtol® forte

300 mg standardizovanog mirtola u kapsulama
Prirodni mukocilijarni čistač

Glavobolja? Sinusni bol? Kašalj?

GeloMyrtol forte je apsolutno prirodan preparat u kapsulama, koji sadrži etarska ulja više biljnih vrsta. GeloMyrtol forte:

- sekretolitik
- sekretomotorik
- mukolitik
- antimikrobik
- antioksidativ
- antiflogistik

GeloMyrtol forte - efikasno ublažava simptome prehlade, sinuzitisa i bronhitisa.

Prednosti terapije sa GeloMyrtol-om forte:

- Smanjuje potrebu za antibioticima
- Sprečava ponovno javljanje bolesti
- Klinički dokazana efikasnost
- Primeren za celu porodicu
- Veoma dobro podnošljiv
- Visokog kvaliteta
- Pogodan za dugotrajnu upotrebu

**Savetujte vašim pacijentima
GeloMyrtol forte „eliksir“ u kapsulama!**

Bez recepta u svim apotekama!

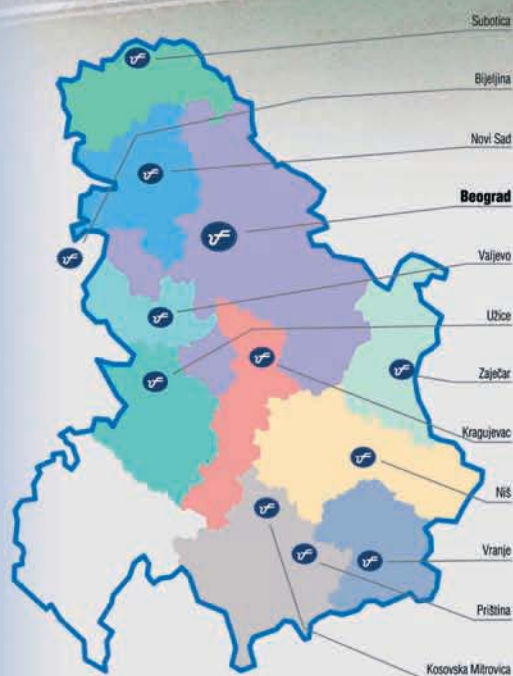
VELEFARM

Snaga puteva zdravlja

Vojvode Stepe 414a
Telefoni 011 30 90 100
Faks 011 46 04 22
www.velefarm.co.yu

POSLOVNI CENTRI

domaći lekovi

uvozni lekovi

medicinska sredstva

pomoćna lekovića sredstva

laboratorijska dijagnostika

medicinska oprema

dental

veterina

PREDUZEĆA

VELEFARM

Lekovi d.o.o.

VELEFARM

Medicina d.o.o.

VELEFARM

Prolek d.o.o.

VELEFARM

SiTra d.o.o.

VELEFARM

Bijeljina d.o.o.

Sanitarija d.o.o.

VELEFARM

Invest d.o.o.

VELEFARM

Agencija d.o.o.